

Daži vārdi par „sarkanajiem baroniem“

No radio runām un avižu slejām izsprukušais apzīmējums «sarkanie baroni», kas attiecināts uz kopsaimniecību vadītājiem, iesēdies tautas mutē. Sevišķi tagad, pirmsmērnieku laikos, kad nepacietīgākie nemaz nevēlas gaidīt 20. jūniju, bet grib jau tūlīt kerties pie sava zemes gabala un sūtīt visus tālāk. Bet «sarkanais barons» turas pie tās kolektīvās saimniecības, kurā viņš ievēlēts par priekšsēdētāju, viņš ar atklātu neuzticību noraugās uz padziļojušu dāmu vai kungu, kurš atnācis pieprasīt «tēvu zemi», lai to koptu un aukiētu, bet pats jau uzturanis un apgādājams. Un vai ir daudz tādu, kuri patiešām spētu tikt galā ar spītīgajiem hektāriem, lai tajos augtu labība un saknes? Bet prasīl prasa ja ne visi, tad lielākā daļa.

Es saprotu šos «sarkanos baronus», kuri visi kā viens norūpējušies: kur nu sēt zāļus, lai nākamajā gadā būtu lopbarība, kur izvēlot zemiņus, lai varētu izaudzēt maizi, jo dod, Dievs, lai tā siksaimniecība, kura panēmusi piecus — desmit hektārus zemes, spēj ledzīvoties, leaugt tajā tuvākajos divos trīs gados, bet tad runāt par līgus parpludināšanu ar plenu, gaļu, labību un citiem lauku labumiem. Norūpējušies ir tie, kuri saimniecības vada desmit vai divdesmit gadus, norūpējušies arī tie, kuri pirmo vai otro.

Sarunā ar vienu no stāžāzībā vecākajiem kopsaimniecību vadītājiem — Vladislavu Valtteri — izteicos atklāti: ir viņu saimniecība laudis, kuri runā, ka priekšsēdētājs apspiež zemnieku iniciatīvas, ka neatbalsta jaunsaimniekus, nepalīdz tiem ne ar tehniku, ne sēklām.

— Ja jau tā, — sacīja priekšsēdētājs, — tad es arī varu būt atklāts. Ja pie manis nāk zemnieks ar izpratni, nāk cilvēks, kurš cenšas, strādā, neko neatsaku, bet, ja lerdas ar ambīcijām, tad ar tādu nav liela runāšana. Vēl jo-projām pastāv kopsaimniecības, un to laudis man nepiedotu, ja sāktu izsaimniekot kopīgo

mantu. Mūsu «Zelta varpa» nav pēdējā vietā rajonā, domāju, ka ar vienaldzību, bez stingrības to nepanāktu.

Mazliet par pašu «sarkano baronu». Dzimis Daugavpils rajona Pilskalnes pagasta mājās, kam bija nosaukums «Birži», desmit kilometrus no Ilūkstes un sešus no Bēbrenes. Viņi bija trīs brāļi un viena māsa. Vladislavs beidza Bēbrenes tehnikumu, brīvajā laikā palīdzēja tēva saimniecībā, tad 19. gadus nostrādāja par veterināro tēdšeri, kādu laiku par zootehniku kolhozā «Dubna», kur tagad ir kopsaimniecība «Līvāni», bet, kad 1977. gadā apvienoja kolhozus «Nereta» un «Zelta varpa», viņu ievēlēja par jaunās saimniecības priekšsēdētāju. Par to ir arī pašlaik Viņa mūža ielocīti 53 gadi, no tiem 33 gadi dienvidu, piekerot arī naktis, būts pie zemes, kopā ar to un lauku laudus. Tikai cilvēks ar ļoti bagātu tantaziju viņa var saimēt «sarkano baronu».

To pašu varu teikt par Peteri Driksnu, kurš tāpat daudzus gadus vada vienu un to pašu saimniecību «Sijukalus», par agrolīmas «Turība» priekšsēdētāju Romualdu Kavinski, par kopsaimniecības «Lutgale» priekšsēdētāju Pēteri Barkovski un daudziem citiem. Zemnieku un lauku inteliģentu dēļ tik ilgi noturējušies saimniecību vadītāju amatos ne jau nejausības dēļ vai aiz pārskatīšanās. Dod, Dievs, vairāk tādu baronu, un arī pēc saimniecību dekollektīvizācijas mūsu pusē nebūtu nikuļojošu zemnieku saimniecību.

Kopsaimniecības «Zelta varpa» teritorija pagaidām ir tikai četras zemnieku saimniecības. Un ne jau tadēļ, ka Valters visiem būtu lieis sprungušus riteņus — kas gribēja būt saimnieks, kļuva. Pat šopavas, kad jau bija zināma vadības nostāja par zemes privatizāciju, te atrada iespēju atdalīt 25 hektārus lielu saimniecību, kad eltur uz visstīru grāko jaunsaimniekiem lika gaidīt līdz rudenim.

— Kopsaimniecība nav naba ga, bet tomēr nav iespējams to sadalīt, kā iesaka daži viszinātāji, visiem jaunsaimniekiem. Labi, katram vairam iedalīt pa divām govīm, pa trim cūkām — lopu pietiek. Bet traktoru, automašīnu, kombainu, kalšu, kartupeļu glabātavu, kokzāģetavu mums nav tik daudz. Zeme arī — paliks pāri. Un ja tai nav laba saimnieka, tad drīz vien uz dzīvi apmetas alkšņi, bērziņi, kārkliņi un citi «migranti». Tā las notiek arī ar daļiem jaunsaimniecībām mūsu pusē, jo cilvēkam gribēšana ir lieta, bet varēšana — nīcīga.

Par līdzīgiem jaunajiem gādriem runāt ar citiem «sarkanajiem baroniem». Un ne jau tapēc, ka visi norūpējušies par gadiem iesīdītajām vietām priekšsēdētāju trestos, ka neko citu nemak, ka vien vadīt un izrikt, tapec bridina netorsēt kopsaimniecību likvidēšanu, ierosina zemi dot tikai tiem, kas mak un var ar to piedienīgi rīkoties. Vai tamdēļ tie jaunsait latviešiem tenistā barona vārdā, piekabīnot laukmeta krāsu? Viss ir daudz vānķarsak: viņi rabi zina zemes vērtību, jo par to bijis tā vai citādi jāatbild visus šos gadus, savas un saimniecību idejas aizstāvoņi partijas komiteju birojos un izpildkomiteju sēdes, sāņemot par «pašdarbības» bridinājumus un sodus, pamācības, ar kurām labāk nedalīties saimniecības jauzu priekša. Domāju, ka neviens no viņiem nepazudis arī 25-50 hektārus liela persoņgaitā saimniecība.

Nesen Latvijas radio rīta raidījumā ar gaļu modināšanas signālu Smēļeru saimniecības vadītājs Pēteris Elsts pateica pa visu republiku to, ko doma un saka citi «sarkanie baroni»: zemī var dot tiem, kas uz tas spēj būt saimnieki. Klūda un neprāts bija ar vienu brīnumnūjiņas mājienu veikti kolektīvizāciju, tas pats var atkārtoties, ja ar šādu pat nūjiņu kāds elts gribes sagraut kolhozus — «sarkano baronu muļās».

A. RANCĀNS